

Fogadófalak: A mindennapok művészete, a kikerülhetetlen design

D. Udvary Ildikó
KÖRÜLÖTTÜNK

IPAR- ÉS TERVEZŐMŰVÉSZET / NEMZETI SZALON 2017

**„...a design ott rejtőzik minden kultúra mögött,
 s arra hivatott, hogy belőlünk, természeti
 meghatározottságú emlősállatokból, furfangos
 módon szabad művészeket teremtsen...”**

(Vilém Flusser)

**„A képzőművészet rejt a gondolatot,
 szimbolikával dolgozik. A formatervező
 a formával rejt a szerkezetet.”**

(Cserny József)

A Műcsarnok 2014-ben új kiállítás-sorozatot indított Nemzeti Szalon néven, hogy egymást követően bemutassa a legjellemzőbb törekvéseket, kiemelkedő alkotásokat a vizuális művészetek különböző

területein. Nem új keletű a szalon típusú kiállítás és nem is egyértelműen népszerű. Ám manapság, amikor egyre kevesebb lehetőség nyílik a művészek számára a rendszeres megmutatkozásra,

Sára Ernő és Scherer József, a kiállítás kurátorai

Magunk körül, otthonunk, belső tereink

talán mégis el kell ismerni az ilyen monstre kiállítások létjogosultságát is. Ha nem is a különleges kurátori koncepciók mentén, hanem a maga helyén, a kortárs törekvések, művészi ambíciók és eredmények érdekében tett erőfeszítések megismertetése miatt. A Magyar Művészeti Akadémia kezdeményezésére létrejött szalon-projekt első alkalommal a kortárs építészetet, ezt követően a képzőművészet klasszikusnak számító műfajait (festészet, szobrászat, grafika) mutatta be. 2016-ban a mai fotó- és médiaművészet szerteágazó területeit térképezte fel, 2017 április 22. és augusztus 13. között pedig az ipar- és tervezőművészet elmúlt tíz évét dolgozta fel a Sára Ernő tervezőgrafikus és Scherer József formatervező művész által jegyzett *Körülöttünk* címet viselő kiállítás. A nagyszabású projektre meghívott mintegy 400 művész mellett a TárHely című digitális tárlatra a 21. életévüket betöltött professzionális művészek kaptak meghívást, az elmúlt tíz évben készült tíz alkotásuk bemutatására. A vizuális művészetek önálló területeit egyenként feldolgozó szalon-jellegű kiállítások

a tevek szerint ötéves periódusonként ismétlődnek majd. Az ipar- és tervezőművészet ilyen átfogó áttekintésére legutóbb 2000-ben került sor a Műcsarnokban a millenniumi kiállítás-sorozat részeként. Az iparművészet társadalmi szerepe lényegénél fogva sokkal összetettebb és bonyolultabb a szorosan vett képzőművészeténél, hiszen jóval több terepen kerül kapcsolatba a közönséggel, amelynek jelentős csoportja egyben fogyasztó is. A *Körülöttünk* címválasztást a katalógus előszavában a kurátorok tovább értelmezik az alcímnek is alkalmas *„A mindennapok művészete, a kikerülhetetlen design”* meghatározással. A tárlaton a fenti koncepció szerint felépített tematikus egységek között két, bizonyos fókig különállónak tekinthető részt is találtunk. Ahogy azt a katalógusban is olvashatjuk, kiemelt helyet kaptak a közelmúlt iskolateremtő mesterei, akik tanárként, művészként meghatározó szerepet tölthettek be a magyar művészeti életben, s azok a restaurátor művészek és munkáik, akik az értékmentés területén tettek sokat kulturális örökségünk megőrzése

Körös-körül / utcákon, tereken

érdekében. Emellett vannak olyan témakörök, amelyek formai, gondolati, technológiai sajátosságai miatt számos ponton erősebben kötődnek egymáshoz. A tárlat meghirdetett célja szerint a hazai képzési, tervezői, gyártói és értékesítési környezetben tevékenykedő alkotók lehetőségeire és legkiemelkedőbb szakmai teljesítményeire koncentrált. A kiállított művek a Műcsarnok tizenkét termében, témakörökbe rendezve jelentek meg. Az első terem a „Párhuzamos történetek” címet viselte. Itt találkozhattunk mintegy az egész projekt bevezetőjeként a bizonyos önálló egységgel, amely a kurátorok által kiválasztott kiemelkedő mestereket és szakterületenként egy-egy fiatal tervezőművészt mutatott be munkáik és a velük készült interjúkból idézett szövegrészek segítségével. Az ipar- és tervezőművészet tíz területét képviselő művészek: Schrammel Imre és Néma Júlia keramikus, Hefter László és Csala Zsuzsa üvegtervező, Muháros Lajos és Ádám Krisztián ötvösművész, Máder Indira kárpitművész és Hegedűs Andrea textiltervező művész, Snopper Zsuzsanna bútortervező, belsőépítész és

Szikszai László bútortervező, Szenes István belsőépítész és Mag Ildikó belsőépítész tervező, Sárvány Katalin divattervező és Gyulai Natália tervezőművész, divattervező, Koós Pál formatervező és Wittinger Csaba formatervező, Orosz István grafikusművész, animációsfilm-rendező és Farkas Anna tervezőgrafikus, Jankovics Marcell animációsfilm-rendező és Bucsi Réka animációsfilm-készítő. A húsz művésszel készített interjú teljes anyaga a kiállításhoz készült terjedelmes katalógusban olvasható, mely többek között Fekete György belsőépítész, az MMA elnöke, Szegő György építész, a Műcsarnok igazgatója, és a kiállítás kurátorai, Sára Ernő tervezőgrafikus és Scherer József formatervező bevezető szövegét is tartalmazza. A katalógus végén pedig – igaz, csak kis méretben – a TárHelyre beérkezett több mint kétszáz alkotó egy-egy munkája látható.

A kiállítás installációs rendszerének központi eleme a mögé/közé elhelyezett alkotások látványába olykor bezavaró, folyosót imitáló szürke vázrendszer volt, mely a Műcsarnok középső termeinek tengelyében

Körös-körül / utcákon, tereken

és hátsó falaival párhuzamosan futott végig. A kiállítás látványterve színeiben következetesen a klasszikus fekete-fehér-vörös-szürke kombinációjára épített. Mint minden nagyszabású kiállítás esetében, itt is az egyik legkényesebb pont a bemutatott művek egységes, élvezetes látvánnyá rendezése, mely az alkotások számát tekintve még a Műcsarnoknál is jóval nagyobb teret igényelt volna. Bizonyos szempontból ezt a problémát is ellensúlyozta az anyag következetes tematikus felfűzése, még akkor is, ha nyilvánvaló, hogy egy ilyen rendkívül összetett, szerzeágazó területeket felölelő kiállítás nem osztható pontosan lehatárolt csoportokra, mivel ezek a csoportok is bármikor tovább oszthatók lennének. A második nagyterem a „Magunk körül, otthonunk, belső tereink” mindennapi tárgyait mutatta be, a székektől a világításon át, a dísz tárgyakig. (Bútorok, használati tárgyak, evőeszközök, lakásdíszek, ruhák, ékszerek, táskák, plakátok, belsőépítészeti megoldások fotói, stb.) Ez az a pont, ahol először felmerül a kérdés, hogy bizonyos alkotások már a képzőművészet területére vezetnek. Az iparművészet grand artja mindenkor

együtt halad a többi autonóm művészettel, s az alkalmazott iparművészet területéhez hasonlóan ereje és eredetisége épp abból a képességéből ered, hogy nem csak gyönyörködtet, hanem használható is. A képző- és iparművészet határterületeinek kérdése, az alkotások műfaji besorolhatóságának viszonylagossága egyébként a kiállításához kapcsolódó konferencián is napirendre került. A Műcsarnokban május 4-5-én megrendezett „Fogalmak és összefüggések az iparművészetben és tervezőművészetben” című kétnapos konferencia célja „az iparművészetrel és tervezőművészetrel kapcsolatban ma használt fogalmak, a különböző művészeti területekkel való összefüggések feltárása, vizsgálata és értelmezése” volt. A konferencián Fekete György, Ernyey Gyula, Simon Károly, Slézia József, Szilágyi B. András, Dvorszky Hedvig, Sturcz János, Jakab Csaba, Koós Pál és Zalavári József előadásai hangzottak el. A kiállítás következő tematikus egysége a „Körös-körül / utcákon, tereken” címet viselte, s a városi élet legkülönbözőbb látványelemeit, formavilágát igyekezett megragadni az információs tábláktól a díszkútig, a kirakatoktól,

Egymás körül / közösségi tereink

a járművekig. A speciális design termékek mellett a divat kellékei, öltözékek és kiegészítők kollekcója, táskák, ékszerek is megjelentek. A kiállított tárgyak lehengerlő mennyisége alapján nem kerülhető meg a kérdés, hogy vajon minden tárgy épp a megfelelő helyre került-e. De mint minden kiállítás esetében, most is érvényes, hogy nincs egyetlen jó megoldás. Az „Egymás körül / közösségi tereink” a városi élet közösségi színtereihez (éttermek, kávéházak, színházak, cukrászdák, hangversenytermek, múzeumok, áruházak, egészségügyi intézmények) kapcsolódó tárgyegyüttesekre fókuszált. Autók, plakátok, belső-építészeti tervek, öltözékek és plasztikák találkoztak a térben, sajátos párbeszédet indikálva, tovább fűzve és kitágítva a kurátorok által elindított gondolatmenetet. Karakteres helyet kapott az elhunyt mesterek munkássága a Műcsarnok apszisának egyik oldalán, míg velük szemben a fiatal alkotók munkáit, terveit, újításait láthattuk. A kiállítás második önálló egysége, az „Örökségünk tisztelete / restaurálás, renoválás, értékméntés” címet kapta, s számos különleges darabot vonultatott fel a papírrestaurálástól

az épületplasztikáig. A szakralitás tereit és tárgyait megidéző „Lelkünk körül” címet viselő egységben zömmel autonóm művészeti alkotásokkal találkozhattunk. Legtöbb közöttük kárpitművészeti munka, de számos üveg, bronz, kő és kerámia-plasztika is helyet kapott itt. Ezek az alkotások szervesen illeszkedtek az adott tematikába, ugyanakkor az egyes művészeti ágak közötti határok értelmezésének átalakulását, relativizálódását is demonstrálták. Szorosabb tematikus egységet képzett a kiállításon a „Jövőkérés”, a „Munkánk körül” és a „Mozgásban” című terem, mivel az itt bemutatott tárgyak, tervek, dokumentumok elsősorban a design, a tervezőművészet produktumai. Az iparművészet társadalmi hatását, specifikumból adódóan éppen az ipari formatervezés területén tudja igazán kifejteni, különösen a környezetkultúra és a használati eszközök viszonylatában. Számos innováció, folyamatos kutatás és spontán ötlet tette izgalmassá a sport, a szabadidő, a játék, valamint az innovatív design és a különféle munkagépek tervezésének területét felöllelő anyagot, mely több szempontból a belső és

Lelkünk körül / A szakralitás terei és tárgyai

Mozduló tárgy / Animáció, film, televízió

külső tereinkről szóló kiállítási egységekhez is kapcsolódott. Egy tartalmilag összefüggő sor elemeinek tekinthető a „Mozduló kép / animáció, film, TV” egység, a változatos – az orientációs táblát idézve – „képek sorozatából folyamattá alakított, mozgalmas, időre komponált” alkotásokkal, és a „Gutenberg után” című rész is, amely a sokszínű nyomtatott világ készletéből kínált gazdag válogatást a logó- és arculattervektől a bélyegeken át a könyvborítókig. Az összefoglaló szerint a „teremben egymás mellett láthatjuk a rézmetszéssel készült mives pénz- és bélyegnyomatokat, a különleges figyelemmel komponált alkalmi könyveket, az egyedi készítésű és témájuk hangulatát sugárzó művészkönyveket, ... – a nagysebességű nyomdatéchnológiával készült brosúrákat, magazinokat.” A sok

vészjósló figyelmeztetés közepette mindez talán némi reményre ad okot a Gutenberg-galaxis jövőjét illetően. A Körülöttünk című kiállítás hatalmas anyagot sorakoztatott fel, melyben helyet kaptak az ismeretterjesztő vetítések, a művészfilmek, animációk, reklámfilmek is. Le is ülhattünk a TárHely egyik gépéhez, s ha időnk engedte, kedvünkre ismerkedhettünk a digitális kiállítás anyagával. A teljességre törekvő bemutató a kortárs iparművészet helyének és szerepének, speciális problémáinak és a köznapielethez fűződő szövevényes kapcsolatrendszerének, felelősségének alapos átgondolásáról tanúskodott.

(Budapest, Múcsarnok, 2017. április 22. – augusztus 13.)

Gutenberg után / A sokszínű nyomtatott világ